

Informácie a informačné systémy vo verejnej správe

JUDr. Soňa Sopúchová, PhD.
Odborná asistentka

Právnická fakulta UK v Bratislave
Ústav práva informačných technológií
a práva duševného vlastníctva
Letný semester 2022

Obsah sústredenia

0. Organizačné pokyny k predmetu
 1. Pojem informácia a druhy informácií
 2. Pojem informačný systém a typy informačných systémov
 3. Informácie a informačné systémy vo verejnej správe
 4. Digitálne informácie - informatizácia verejnej správy
 5. Poskytovanie informácií vo verejnej správe
 1. Povinné zverejňovanie informácií
 2. Sprístupňovanie informácií na základe žiadosti

1. Pojem informácia

- *Latinsky: **Informo, informare** – oznámenie, prenos, poučenie, popis niečoho*

Všeobecne:

- podanie správy
- prostriedok spoločenského styku a zároveň oznamovanie medzi hmotnými objektmi (napr. medzi počítačmi)

Odborné a právne vymedzenie:

- každé oznámenie obohacujúce vedomie príjemcu

Sociologický význam:

- skúmanie obsahu, zmyslu, užitočnosti => hodnota informácie

Vlastnosti informácií

- **Nezávislosť od tvorca** - dôvod ochrany informácie právom
- **Komunikovateľnosť** - dôležitá pri informáciách, ktoré obsahujú pravidlo správania sa – *príklad?*
- **Hodnota informácie** - pri určovaní sa vychádza z rôznych ukazovateľov, ako napr. množstvo výdavkov na jej obstaranie, dopad zneužitia, spôsobená škoda v prípade krádeže
- **Včasnosť**
- **Prenosnosť**
- **Relevancia**
- **Pravdivosť a objektívnosť**

Právna úprava

- **Zákon č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (infozákon)**

- informácia = ústredný pojem
- legálna definícia EXISTUJE LEN v súvislosti s režimom opakovaného použitia informácií verejného sektora a NIE v režime sprístupňovania informácií na základe žiadosti alebo v prípade aktívneho poskytnutia informácie
- V EÚ dokumentoch sa legálna definícia NENACHÁDZA
- v Českom infozákone sa legálna definícia NACHÁDZA

* *Myslíte si, že by mal byť pojem informácia legálne upravený v právnej úprave?*

Negatíva absencie definície - ?

Pozitíva absencie definície - ?

Vzťah informácií a údajov

- **Informácie a údaje**

- informácie = opis nejakej skutočnosti v podobe ÚDAJOV
- Informácia = obsah údajov
- každá informácia je údajom, ale nie každý údaj je informáciou (musí byť spracovaná do podoby užitočnej pre príjemcu)
- údaje sami o sebe sú nepoužiteľné, ak sa nezorganizujú a nezačne sa s nimi pracovať ako s informáciami

* **Znalosti** = informácie, ktoré držiteľ vie ako využiť a je schopný ich takto využiť

Druhy informácií

- **Spoločenské informácie**

- vytvorené činnosťou ľudí v procese vývoja spoločnosti
- vyjadrujú sa prostredníctvom znakov (znakových systémov)

- **Odborné informácie**

- užší pojem ako spoločenské informácie
- dotýkajú sa určitej spoločenskej činnosti, t.j. vedy a výskumu (exaktné a humanitné odbory)

Právne informácie

- druh odborných informácií
- Susko ich definuje ako:

„súhrn informácií o práve a o všetkých procesoch a javoch spojených s právom“

Oficiálne PI

- informácie o práve a zákonodárstve
- oficiálny charakter ich zdrojov (napr. Zbierka zákonov SR)

Neoficiálne PI

- právna veda
- právnická literatúra (napr. monografie, zborníky, štúdie, články atď.)

Oficiálne právne informácie

- Akty štátnych orgánov – **normatívne právne akty** (všetky stupne ŠO)
- Informácie o výsledkoch aplikácie práva štátnymi orgánmi a spoločenskými organizáciami – **individuálne právne akty** (rozhodnutia súdov a správnych orgánov)
- Oficiálne dokumenty, ktoré majú **nenormatívny charakter** (pozvanie prezidenta na medzinárodnú návštevu)

* Čo znamená *normatívnosť*?

Neoficiálne právne informácie

- Informácie nachádzajúce sa v **právnickej literatúre**
- Informácie o práve **z neoficiálnych zdrojov**, napr. od:
 - občanov
 - firiem
 - spoločenských organizácií
 - ústavov a vzdelávacích inštitúcií

Osobitosti oficiálnych právnych informácií (termínov)

- **Náležitosti právnych termínov :**
 - jednoznačnosť
 - presnosť
 - ustálenosť
 - jednoduchosť
 - dôstojnosť
 - ľudovosť

Jednoznačnosť

- Požiadavka ohraničenosti termínu vyjadreného určitým pojmom vo vzťahu k ostatným termínom (širším aj užším pojmom)

§ 119 OZ

- (1) Veci sú hnutel'né alebo nehnutel'né.
- (2) Nehnutel'nosťami sú pozemky a stavby spojené so zemou pevným základom.

Presnosť

- Požiadavka právneho termínu na obsahovú a rozsahovú presnosť pojmu
- Požiadavka o čo najužšie vymedzenie rozsahu

§ 121 OZ

(1) Príslušenstvom veci sú veci, ktoré patria vlastníkovi hlavnej veci a sú ním určené na to, aby sa s hlavnou vecou trvale užívali.

(2) Príslušenstvom bytu sú vedľajšie miestnosti a priestory určené na to, aby sa s bytom užívali.

(3) Príslušenstvom pohľadávky sú úroky, úroky z omeškania, poplatok z omeškania a náklady spojené s jej uplatnením.

Ustálenosť

- Nemennosť termínu – dlhodobým užívaním sa termín a jeho obsah stane ustáleným

§ 7 OZ

(1) Spôsobilosť fyzickej osoby mať práva a povinnosti vzniká narodením. Túto spôsobilosť má aj počaté dieťa, ak sa narodí živé.

Jednoduchosť

- Požiadavka na zrozumiteľnosť právnického štýlu – pojmy musia byť jednoduché, aby boli zrozumiteľné
- Používame:

Bezpodielové spoluvlastníctvo manželov

a nepoužívame: *vlastníctvo manželov bez existencie spoluvlastníckych podielov*

Dôstojnosť

- Právna terminológia nepoužíva slová citovo zafarbené ani slová emocionálnej povahy
- Nepoužíva slová ako vášeň, ale napr.

§ 36 TZ

Pol'ahčujúcou okolnosťou je to, že páchatel'

a) spáchal trestný čin v ospravedlniteľ'nom silnom citovom rozrušení

Ľudovosť

- Uplatňovala sa v 50. rokoch minulého storočia
- Požiadavka, že právny jazyk mal byť prístupný širokému okruhu obyvateľstva

2. Pojem informačný systém

- **Zákon č. 95/2019 Z. z. o informačných technológiách vo verejnej správe a o zmene a doplnení niektorých zákonov**
 - definuje informačný systém a informačný systém verejnej správy
- +
- **Zákon č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente)**
 - upravuje referenčné údaje a referenčné registre

Pojem informačný systém – legálna definícia

§2

(2) Informačným systémom je na účely tohto zákona **funkčný celok zabezpečujúci cieľavedomú a systematickú informačnú činnosť prostredníctvom technických prostriedkov a programových prostriedkov.**

(4) Informačným systémom verejnej správy je **informačný systém v pôsobnosti správcu podporujúci služby verejnej správy, služby vo verejnom záujme alebo verejné služby.**

Pojem informačný systém - obsah

- Podľa uvedených vyjadrení každý informačný systém zahŕňa:
 - *informačnú základňu,*
 - *technické a programové prostriedky na jej spracovanie,*
 - *rôzne technológie činnosti,*
 - *procedúry a*
 - *pracovníkov, ktorí s informačným systémom pracujú.*

Pojem informačný systém - význam

- prvok - údaj, dokument, človek, stroj atď.
- 1. informačné systémy = v 70. až 90. rokoch 20. storočia
- Účel = **uľahčenia práce s obrovským množstvom (právnych) informácií**
- Ako = **určený na zhromažďovanie, organizovanie a distribúciu údajov a informácií**
- údaje spracovávané v informačných systémoch tak získavajú informačný význam

Označenia informačných systémov

- Rôzne pojmy pre **označenie** informačného systému:
 - *evidencia (napr. evidencia vodičov),*
 - *register (napr. register obyvateľov Slovenskej republiky),*
 - *zoznam (napr. zoznam liekov),*
 - *štatistika (napr. štátna štatistika),*
 - *kniha (napr. kniha údržby a opráv vozňov),*
 - *denník (napr. lodný denník),*
 - *záznam (napr. registratúrny záznam),*
 - *prehľad (napr. prehľad detí, u ktorých existuje potreba sprostredkovať náhradnú rodinnú starostlivosť) či súpis (napr. súpis hnutelných vecí).*
 - *niektoré ďalšie informačné systémy majú vlastné unikátne označenia ako napríklad kataster nehnuteľností alebo matrika*

Typy informačných systémov

- informačné systémy prešli od svojho vzniku postupným vývojom
- informatizácia spoločnosti = **aplikácia IKT**

Typy:

1. na základe **spôsobu uskutočňovania operácií**
 - *neautomatizované, automatizované, kombinované*
1. na základe **obsahu informácií** (aké druhy informácií sú predmetom spracovania)
 - *neprávne, právne*

1. Spôsob uskutočňovania operácií

- a) neautomatizovaný (manuálne) informačný systém
- b) automatizovaný informačný systém
- b) kombinovaný informačný systém

Neautomatizovaný IS

a) Neautomatizované informačné systémy:

- fungujú na manuálnom princípe
- všetky potrebné úkony sa uskutočňujú klasickými metódami a technickými prostriedkami, akými sú papier, písacie potreby, kalkulačka, zakladače, kartotéky a pod.
- ide napr. o archívy, knižnice, katalógy

Automatizovaný IS

b) Automatizované informačné systémy:

- novodobé informačné systémy, ktoré vznikli na základe nástupu informačných technológií
- väčšina jednotlivých operácií je uskutočňovaná počítačovým systémom, ktorý následne vyprodukuje výstup v elektronickej alebo tlačenej podobe
- informácie sú uložené vo forme dát, ktoré počítač dokáže spracovať

Kombinovaný IS

c) Kombinované informačné systémy:

- sú založené na vzájomnej kooperácii pomocou manuálneho spracovania úloh, ktoré z rôznych dôvodov nemožno spracovať počítačovým systémom a automatizovaného spracovania

2. Právny informačný systém

- obsahuje **právne informácie**
- právne informácie:
 - súhrn informácií o práve a o všetkých procesoch a javoch spojených s právom
 - oficiálne a neoficiálne

Charakteristika právneho IS

- **komplexnosť**
 - obsahujú všetky druhy právnych dokumentov, celý právny poriadok štátu
- **dátová otvorenosť a dostupnosť**
 - z technologického hľadiska spôsobilosť prijímať ďalšie súčasti bázy dát a
 - z obsahového hľadiska predpoklad stáleho dopĺňania právnych dokumentov, (nových aj historických)
- **rozsiahla technologická báza**
 - sieťová prepojenosť
- **poskytovanie služieb na diaľku**
 - budovanie spôsobom, aby ich mohli využívať aj vzdialení užívatelia

3. Informačné systémy vo verejnej správe

- tisíce informačných systémov, ktoré vznikajú nasledovne:
 - *ich vedenie výslovne vyplýva zo zákona,*
 - *ich vedenia vyplýva z teleologického výkladu zákona, bez výslovného zákonného ustanovenia,*
 - *ich vedenia vyplýva z podzákonných predpisov nižšej právnej sily*
 - *ich vedenie nie je legislatívne upravené*

Informačné systémy vo verejnej správe

- najrozšírenejšie IS VS - „**základné registre**“ (**referenčné**)
 - význam ako prvotných zdrojov určitých informácií, a to tak deklaratórneho ako aj konštitutívneho charakteru
- základné registre musia kumulatívne spĺňať znaky:
 - ✓ *ide v nich o prvotnú evidenciu dôležitých (referenčných) údajov*
 - ✓ *sú rozsiahlo využívané pri výkone verejnej správy*
 - ✓ *pracuje s nimi väčšina ostatných informačných systémov verejnej správy*
 - ✓ *údaje v nich obsiahnuté sú v značnej miere preberané aj súkromnoprávnymi subjektmi*

Základné registre

- Register fyzických osôb
- Register adries
- Matrika
- Živnostenský register
- Obchodný register
- Kataster nehnuteľností

4. Digitálne informácie – informatizácia VS

- špecifická oblasť transformácie spoločnosti, vyvolaná **zavádzaním informačno-komunikačných technológií – súvis s automatizovanými informačnými systémami !**
- verejná správa - zložitý systém štátu - **kandidát na informatizáciu**
- inými slovami - **e-Government**:
 - **„zavádzanie informačno-komunikačných technológií do verejnej správy spoločne s organizačnými zmenami, novými postupmi a zručnosťami v snahe zvýšenia efektívnosti pri poskytovaní služieb, zvýšenia transparentnosti a posilnenia verejnej politiky“**

Digitálne informácie – informatizácia VS

Úzky súvis má pojem Informačné-komunikačné technológie:

- **Informačné technológie** – výraz používaný na popis prvkov vybavenia (hardvér) a počítačových programov (softvér), ktoré nám umožňujú **prístupovať, získavať, ukladať, organizovať, manipulovať a prezentovať informácie** elektronickým spôsobom
 - **Komunikačné technológie** – výraz používaný na popis telekomunikačného vybavenia, prostredníctvom ktorého môžu byť **informácie sprístupňované**
- dnes máme tieto technológie **2 in 1**

Digitálne informácie – informatizácia VS

- v prípade **e-Governmentu** ide o poskytovanie elektronickej služby verejnej správy zo strany orgánu verejnej správy
- ide o **LEGÁLNY POJEM:**

„elektronická komunikácia s orgánom riadenia pri vybavovaní podania, oznámenia, pri prístupe k informáciám a ich poskytovaní alebo pri účasti verejnosti na správe verejných vecí“

5. Poskytovanie informácií vo verejnej správe

- 1766 – Švédsko – 1. Zákon o slobode tlače (zakotvil princíp otvorenosti oficiálnych dokumentov)
- toto právo upravuje viacero medzinárodných dokumentov
- **SR – Zákon č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií)**, ktorý upravuje:
 - Povinné zverejňovanie informácií = AKTÍVNE POSKYTOVANIE
 - Sprístupňovanie informácií na žiadosť = PASÍVNE POSKYTOVANIE
 - Povinné osoby
 - Obmedzenia prístupu k informáciám
 - Opakované použitie informácií

Povinné zverejňovanie informácií (aktívne)

- viacero **výhod**:
 - participácia občanov počas rozhodovacieho procesu
 - zníženie byrokratickej záťaže pre orgány verejnej správy
 - nepretržitý prístup občanov k informáciám
- určitý okruh **povinných osôb** (nie všetky v zmysle Infozákona):
 - štátne orgány
 - obce, vyššie územné celky
 - právnické osoby a fyzické osoby, ktorým zákon zveruje právomoc rozhodovať o právach a povinnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb v oblasti verejnej správy, a to iba v rozsahu tejto ich rozhodovacej činnosti
 - právnické osoby zriadené zákonom a právnické osoby zriadené štátnym orgánom, vyšším územným celkom alebo obcou podľa osobitného zákona
- **čo sa povinné zverejňuje? - § 5 + § 5a**
- **priestupky**

Sprístupňovanie informácií na základe žiadosti (pasívne)

- žiadosť **možno podať** písomne, ústne, faxom, elektronickou poštou alebo iným technicky vykonateľným spôsobom
- **vybavenie** rozhodnutím alebo fikciou vydania rozhodnutia
- okruh **povinných osôb** (všetky v zmysle Infozákona):
 - štátne orgány
 - obce, vyššie územné celky
 - PO a FO, ktorým zákon zveruje právomoc rozhodovať o právach a povinnostiach FO alebo PO v oblasti VS, a to iba v rozsahu tejto ich rozhodovacej činnosti
 - PO zriadené zákonom a PO zriadené štátnym orgánom, vyšším územným celkom alebo obcou podľa osobitného zákona
 - PO založené povinnými osobami uvedenými vyššie a zdravotné poisťovne
 - iné PO alebo FO podľa osobitného zákona

Obmedzenia prístupu k informáciám

- Infozákon upravuje viacero prípadov, kedy sa informácie **nezverejňujú** a /alebo **nesprístupňujú**

**Máte otázky ?
Žiadne ?**

Super :)

**Ďakujem
za pozornosť**

